

Tantje Betje en het naakt in de Nederlandse film

een onderzoek naar de reacties op het naakt in de film BLUE MOVIE (1971)

Wendy Kerkvliet

Bachelorscriptie Theater-, Film- en Televisiewetenschappen
Universiteit Utrecht
December 2012

W.A.M.C. Kerkvliet
3483053

Begeleidster: Clara Pafort-Overduin

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. De naoorlogse jaren van de Nederlandse film	5
1.1 De ‘tante-Betje’-mentaliteit	7
1.2 De seksgolf	7
2. Pim en Wim	9
2.1 De filmkeuring	9
2.2 Blue Movie – filmanalyse	10
3. Reacties op Blue Movie	14
3.1 Filmkeuring	14
3.2 Het verhaal	15
3.3 De moraal	17
3.4 Contextualisering Blue Movie	18
4. Conclusie	21
5. Bijlage	22
5.1 samenvatting Blue Movie	22
6. Literatuurlijst	23

Inleiding

De gemiddelde Hollander kijkt niet verbaasd op van de hoeveelheid naakt in de Nederlandse film; in veel producties van eigen bodem zijn de borsten, billen of beelden van andere ontblootte lichaamsdelen een gegeven. Dit was echter niet altijd het geval: vanaf 1928 tot ver in de jaren '70 bepaalde de filmkeuring welke films al dan niet geschikt waren voor het grote publiek en degenen die te veel naakt of seks bevatten bereikten de bioscopen niet.

BLUE MOVIE (1971) was een film die met haar expliciete naakt- en seksscènes het Nederland van toen op haar kuise voegen deed schudden.¹ Makers Wim Verstappen en Pim de la Parra hebben veel moeite gedaan om de filmkeuring duidelijk te maken dat BLUE MOVIE niet in strijd was met de 'goede zeden' en wisten hun film de Nederlandse bioscopen in te krijgen.² Ondanks het feit dat de keuring met de jaren milder werd in hun oordeel en er in eerder goedgekeurde films al enige vormen van naakt te zien waren, was BLUE MOVIE baanbrekend. Zo waren in films als PROFESSOR COLUMBUS (1968) en OBSESSIONS (1969) reeds blote borsten en billen te ontdekken en op de Nederlandse televisie was in 1967 al de eerste naakte vrouw (Phil Bloom) te zien. Echter, BLUE MOVIE was de eerste pornografisch getinte film die in de reguliere bioscopen mocht worden gedraaid, weliswaar na veel overredingspogingen van Pim en Wim jegens de filmkeuring.

De keuring vreesde voor de reactie van het publiek op het omstreden beeldmateriaal, maar een onderzoek naar de werkelijke reactie ontbreekt in de bestaande literatuur. Zelfstandig onderzoeker en publicist Hans Schoots benadert dit onderwerp in zijn boek *Van Fanfare tot Spetters* uit 2004, waarin hij uiteenzet hoe het Nederlandse filmlandschap zich ontwikkelde vanaf de jaren '50 en hierbij tevens beschrijft hoe de seksuele revolutie van de jaren '60 ook in de film merkbaar werd. Hoewel hij BLUE MOVIE als voorbeeld gebruikt om zijn uitgangspunt te illustreren, gaat hij niet in op de receptie. Schoots benadrukt louter het feit dat er veel animo was voor de film, maar hetgeen men van de film dacht brengt hij niet ter sprake.³ In deze scriptie zullen de reacties op de film BLUE MOVIE centraal staan en voortbouwen op de bevindingen van Hans Schoots, zoals hij deze in *Van Fanfare tot Spetters* beschreven heeft.

Aanvankelijk wordt uiteen gezet welke mentaliteit de Nederlandse bevolking betreffende film vóór en ten tijde van BLUE MOVIE had en hoe zij over naakt in de film dacht. Vervolgens kan BLUE MOVIE binnen deze context geplaatst worden. Hierna volgt een

¹ *Blue Movie*, Reg. Wim Verstappen, Scen. Charles Gormly en Wim Verstappen, Act. Hugo Metsers, Carry Tefsen en Kees Brusse. Scorpio Films, 1971.

² Hans Schoots, *Van Fanfare tot Spetters* (Amsterdam: Uitgeverij Bas Lubberhuizen, 2004), 96.

³ Schoots, 95.

Cinematics-onderzoek, waarin wordt gelet op het naakt in BLUE MOVIE, dat in diverse categorieën is opgedeeld. Daarnaast is het van belang te kijken naar de functionaliteit van het naakt ten opzichte van de rest van de film. Deze bevindingen kunnen in het receptieonderzoek toegepast worden.

De receptie wordt in de vorm van een tekstanalyse onderzocht aan de hand van krantenknipsels en filmrecensies uit de begin jaren '70. Veel mensen gingen naar de bioscoop voor BLUE MOVIE, maar welke reacties maakte dit bij hen los? Vond men de film aanstootgevend, zoals de filmkeuring haar achtte? Door te analyseren op welke manier er ergens over wordt geschreven of gesproken, kunnen er conclusies worden getrokken over het gedachtegoed van mensen toentertijd en over de reactie op BLUE MOVIE. Daarnaast worden de scènes waarover in de artikelen het meest gesproken wordt, in verband gebracht met de eerder uitgevoerde filmanalyse. Op die manier wordt er nagegaan waarom juist deze scènes genoemd worden in de artikelen en hoe de desbetreffende scènes zich verhouden tot de rest van het narratief. De functionaliteit van dergelijke scènes ten opzichte van het narratief is van belang, omdat men misschien minder aanstoot neemt aan functionele naaktscènes dan aan naaktscènes die niets toevoegen aan het verhaal. Dan dient het naakt een hoger doel, wat kan leiden tot meer begrip voor de scène op zich.

De vraag die dit onderzoek voortstuwt en die in de recapitulatie beantwoord zal worden is: “*wat waren de reacties op BLUE MOVIE (1971) en welke specifieke delen van de film zorgden voor ophef?*” BLUE MOVIE zorgde voor een seksuele omslag in het Nederlandse filmlandschap, welke resulteerde in toenemend naakt in de film. Was men hier ook aan toe of werd dit niet gewaardeerd?

1. De naoorlogse jaren van de Nederlandse film

In de naoorlogse jaren kende de Nederlandse film een sober bestaan. De bioscopen werden bezocht, maar vanwege toenemende belangstelling voor het geïmporteerde, buitenlandse product, werd aan de films van eigen bodem weinig tot geen aandacht geschonken.⁴ Een andere verklaring hiervoor is volgens filmhistoricus Karel Dibbets de verzuiling, waardoor ook films uit de jaren '50 of '60 vaak, onder invloed van de filmkeuring, politiek-correct waren en elke vorm van conflict vermeden. De bioscoop stelde zich neutraal op in het verzuilde Nederland, waardoor de filmkeuring naast haar gebruikelijke inspectie, ook erop lette of er geen representaties van de verzuiling in de films te zien waren. Een film over de liefde tussen een socialist en een katholiek bijvoorbeeld, was toentertijd taboe en werd niet toegelaten.⁵ Dit eenvormige aanbod van Nederlandse films resulteerde in de populariteit van buitenlandse films.

1.1 De tante-Betje-mentaliteit

De 'tante-Betje'-mentaliteit, een term die aangehaald wordt door D. Ouwendijk in *De Nieuwe Linie* van 29 juli 1971, kenmerkte de Nederlandse denkwijze in de naoorlogse jaren. Het oubollige en betuttelende karakter van het rijk, waar Ouwendijk met deze uitspraak naar verwijst, begon in de loop van de jaren '60 te veranderen.⁶ Buiten de filmwereld vonden diverse ontwikkelingen plaats die voor veel tumult zorgden. In zijn boek *Nederlandse Cinema Wereldwijd* beschrijft filmhistoricus Bart Hofstede hoe onder andere de vrouwenemancipatie haar hoogtepunt bereikte met een protestgroep als Dolle Mina. Ook andere groepen, zoals de Studentenvakbond, Ban de Bom en Provo (een culturele tegenbeweging) gingen demonstrerend de straat op en streken voor hun idealen. In de politiek kwamen steeds meer partijen die onderling sterk verschilden, maar één ideaal deelden: ze zetten zich allemaal af tegen de kerk en de verzuiling. De jonge, enthousiaste rebellen waren de gemoedelijkheid en de oubollige instelling van Nederland zat, aldus Hofstede.⁷

In diezelfde tijdgeest paste een opstandigheid vanuit de filmwereld. Echter, omdat de filmkeuring de film nog altijd beoordeelde op haar inhoud, bleef de vrijheid van de filmmakers beperkt. Desalniettemin werd hun subversieve manier van denken gestimuleerd door eerdergenoemde tegenbewegingen. "Pim de la Parra en Wim Verstappen, toen een

⁴ Bart Hofstede, *Nederlandse Cinema Wereldwijd* (Amsterdam: Boekmanstudies, 2000), 70.

⁵ Karel Dibbets, "Het taboe van de Nederlandse filmcultuur: Neutraal in een verzuild land" *Tijdschrift voor Mediageschiedenis* 9-2 (2006), 54-55.

⁶ D. Ouwendijk, "Wim Verstappens (kwetsbare) 'Blue Movie' en onze rijks-tante-Betje" In *De nieuwe linie* 29 juli (1971).

⁷ Hofstede, 71.

onafscheidelijk duo, hadden een briefhoofd waar zoiets op stond als ‘1965 is het belangrijkste jaar voor de Nederlandse film’”, aldus voormalig filmregisseur Ab van Ieperen in zijn boekje *Filmers '65*.⁸ Het optimisme was er, maar de Nederlandse film kwam niet van de grond. De weinige films die werden gemaakt, werden nog steeds slecht bezocht.

Zoals het de filmkeuring betaamde stond zij naast verzuilde onderwerpen en geweld ook geen vormen van naakt of seks toe in de Nederlandse film. Filmtheoreticus Amos Vogel schrijft in zijn boek *De Film als Taboe-breker* uit 1974 over elke variant van subversieve cinema en haalt films aan uit uiteenlopende filmstromingen.⁹ Hierin beschrijft hij tevens hoe men in de jaren '70 over ‘de macht van het visuele taboe’ dacht en hoe dit zich vanaf de jaren '20 heeft ontwikkeld.¹⁰ “Het voorwerp dat of de handeling die taboe is, verenigt altijd afschuw en aantrekkingskracht in zich, en naarmate het voorwerp meer begeerd wordt, zal het ‘vreeswekkende zowel als ontzagwekkende’ en de ‘heilige vrees’ daarvoor (Freud) sterker zijn”.¹¹ Dit lijkt te correleren met de uitgangspunten van de filmkeuring: de keuring zou de film willen bewaken uit angst dat men besmet raakt door het visuele, maar ook dat men aangetrokken wordt door hetgeen dat eigenlijk niet gezien mag worden.

Vogel merkt daarnaast op dat men bloot als gevaarlijker dan geweld beschouwde.¹² Al sinds er speelfilms worden gemaakt, is geweld niet weg te denken, al is het in de loop der jaren wel minder suggestief geworden.¹³ De filmkeuring loste dit alleen voor de jeugd op door leeftijdsgebonden films toe te staan. Naakt werd echter zelfs de volwassenen onthouden. De enige films die het waren toegestaan naakt in beeld te brengen, waren documentaires over Afrika en voorlichtingsfilms.¹⁴

In de loop der jaren '60 werd ook tegen dit naakt-taboe meer ingegaan. De filmmakers begonnen de grens steeds verder te verleggen. Hoe ver konden ze gaan tot de filmkeuring hun film zou afkeuren voor het grote publiek?¹⁵ Suggestieve seks in films veranderde in explicietere vormen van seks. Hans Schoots besteedt in zijn boek *Van Fanfare tot Spetters* uitgebreid aandacht aan deze ontwikkeling en noemde de film *OBSSESSIONS* van Pim de la Parra en Wim Verstappen uit 1969 een keerpunt. Deze leek het publiek eindelijk wakker te

⁸ Ab van Ieperen, *Filmers '65* (Utrecht: Uitgeverij Westers, 1983), 9.

⁹ Paul Caspers, “Encyclopedie van de subversie” *8weekly* – 19 december 2005 <http://www.8weekly.nl/artikel/3353/amos-vogel-film-as-a-subversive-art-encyclopedie-van-de-subversie.html>.

¹⁰ Amos Vogel, *Film as a subversive art*, 1974. Vertaald door W. Gaade B.V. (Londen: Weidenfeld and Nicolson Ltd, 1974), 192.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem, 202.

¹³ Anonymus, “Geweld in films: aantrekkingskracht en effecten” *Radboud Universiteit Nijmegen* <http://www.ru.nl/@745564/pagina/>.

¹⁴ Vogel, 203.

¹⁵ Er waren indertijd wel een aantal zogenoemde seksbioscopen in Nederland gevestigd, welke niet meer dan vijftig stoelen mochten bevatten. Hans Schoots, *Van Fanfare tot Spetters* (Amsterdam: Uitgeverij Bas Lubberhuizen, 2004), 82.

schudden en met OBSESSIONS ontdekte het Nederlandse publiek haar link met film: naakt en seks.¹⁶

1.2 De seksgolf

Uit het vierde rapport van de N.I.S.S.O. (Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek) blijkt hoe men zich voorbereidde op een ander soort filmlandschap. Dit rapport kwam uit in juni 1970 en betrof een “exploratief onderzoek naar de invloed van sexueel geladen beeldmateriaal op jongeren”.¹⁷ “De aanleiding tot dit onderzoek vormde de toenemende stroom van publicaties van sexueel-geladen beeldmateriaal en in verband hiermee de opnieuw actueel geworden vraag naar de schadelijkheid van de zogenaamde pornografie”.¹⁸ Uit het onderzoek bleek dat de conflict-hypothese die werd gesteld vooral van toepassing was op ouderen: “hoe ouder, hoe sterker nog verwant aan het traditionele patroon”.¹⁹ De resultaten toonden aan dat jongeren aanzienlijk minder schrokken van seksueel geladen beeldmateriaal, maar de algemene uitkomst van het onderzoek was dat de meeste mensen “er niet voor zijn dat de P-films in het openbaar vertoond worden, wel waardeert men de mogelijkheid ervan kennis genomen te hebben”.²⁰

Ook in vrouwenblad *Margriet* was er een gestage verandering in het gedachtegoed te bekennen. *Margriet* besprak regelmatig onderwerpen die toentertijd gewaagd waren en was medeverantwoordelijk voor de populariteit van de anticonceptiepill door hier aandacht aan te besteden. In 1969 publiceerde het tijdschrift een enquête over Seksualiteit in Nederland waarin vrouwen werd gevraagd hoe hun seksleven eruit zag. Dit verschaftte nieuwe inzichten in de manier waarop vrouwen dachten over seks.²¹ Er bleken veel onduidelijkheden en vragen te zijn omtrent het onderwerp. Men wilde er meer over praten, maar wist zich nog geen houding te geven.²² Een andere bevinding wees uit dat ± 70 % van de ondervraagden vond dat porno niet in Nederland uitgegeven mocht worden.²³ Dit lijkt een groot percentage, maar geeft ook aan dat 30% van de mensen het hier níét mee eens was. Louter het feit dat dergelijke onderzoeken indertijd van belang werden geacht, geeft aan dat men bezig was met de veranderingen en geïnteresseerd was in zulke onderwerpen.

¹⁶ Schoots, 84.

¹⁷ H.J.H. Lenders, *Een exploratief onderzoek naar de invloed van sexueel geladen beeldmateriaal op jongeren* (Zeist: N.I.S.S.O., 1970).

¹⁸ Ibidem, 0.

¹⁹ Ibidem, 77.

²⁰ Ibidem, 80.

²¹ Anonymus, “Margriets grote seksenquête” *Sanoma Media* 30-07-2009 http://www.sanoma-advertiser.nl/nl-web-Actueel-Artikel.php?news_id=367.

²² Schoots, 98.

²³ “Margriets grote seksenquête”.

Ook Schoots schrijft in zijn boek *Van Fanfare tot Spetters* dat Nederlanders geïnteresseerd waren in de nieuwe gedachten over seks en dat ze open stonden voor een ruimdenkendere maatschappij, maar dat dit alles wel in een geleidelijk tempo zou moeten gaan. “De Nederlander was inmiddels aanzienlijk ruimdenkender geworden, maar bleef de middenweg bewandelen”.²⁴ Echter, Wim Verstappen en Pim de la Parra zagen aan het begin van de jaren '70 de kans Nederland te introduceren met dit nieuwe gedachtegoed.

²⁴ Schoots, 98.

2. Pim & Wim

Pim de la Parra richtte in 1962 met een aantal klasgenoten van de filmacademie, waaronder Wim Verstappen, het tijdschrift *SKOOP* op, waarin kritiek werd gegeven op de gevestigde orde. De oprichters waren geen van allen tevreden over de toenmalige filmomstandigheden.²⁵ Vooral Pim de la Parra deed, met zijn Surinaamse achtergrond, zijn beklag over het Nederlandse filmlandschap: “’t Is hier alles zo krampachtig, zo bloedserieus, zo gevaarlijk beklemmend, zo angstig berekenend”.²⁶ In 1965 richtten Pim de la Parra en Wim Verstappen, alias Pim & Wim, als reactie het productiebedrijf *Scorpio Films* op, dat zonder steun van het productiefonds tot stand kwam. Bij de dertien lange speelfilms die hieruit voortkwamen wisselden ze steeds af met regie en productie en met *Scorpio Films* drukten Pim & Wim hun stempel op de Nederlandse filmcultuur.²⁷

2.1 De filmkeuring

Met het bekritisieren van de Nederlandse ‘tante-Betje’-mentaliteit, kwam voor Pim & Wim ook de kritiek op het seksloze karakter van film. Met *OBSESSIONS* (1969) trachtten ze hier al verandering in te brengen, maar hun doorbraak kwam pas in 1971 met *BLUE MOVIE*. Zowel Wim Verstappen (regie) als Pim de la Parra (productie) maakte er geen geheim van een afkeer te hebben tegen de filmkeuring en stelde zelfs als persoonlijk doel de keuring op te doeken. In een interview met *Playboy*, twaalf jaar na dato, verklaart Wim Verstappen: “het idee dat je een film maakte en die aan een commissie van vijf man moest gaan laten zien, die dan ging vertellen of je hem zo mocht uitbrengen, dat was iets wat ik volslagen belachelijk vond”.²⁸

In mei 1971 besloot de filmkeuring *BLUE MOVIE* af te keuren voor het grote publiek, wegens overdaad aan seksueel beeldmateriaal. Pim & Wim protesteerden tegen dit oordeel in de vorm van een overredingsschrift van meer dan vijftig pagina’s. Het betrof een verklaring waarom *BLUE MOVIE* niet “in strijd wordt geacht met de goede zeden”, zoals de commissie na de eerste keuring besloot.²⁹ In een bijlage was een getuigschrift van diverse filmcritici gevoegd die beweerden dat *BLUE MOVIE* verre van pornografisch was. De filmkeuring kon dit protest niet negeren en nam de zaak opnieuw onder de loep bij een herkeuring in juli 1971, waarna ze tot de conclusie kwam dat *BLUE MOVIE* toch toegestaan moest worden.

²⁵ Van Ieperen, *Filmers '65*, 37.

²⁶ Schoots, 87.

²⁷ Bram Reijnhoudt, *Scorpio Scrapbook – 1965-1975* (Groningen: Xeno, 1985), omslagtekst.

²⁸ Jan Heemskerk en Guus Luijters, “Erotiek in de Nederlandse film deel 2” In *Playboy* nr.2 (1983), 90.

²⁹ Anonymus, “Filmkeuring begrijpt niets van ‘Blue Movie’” *De Volkskrant* 6 augustus (1971).

Door alle media-aandacht die BLUE MOVIE had gekregen, gingen veel Nederlanders nieuwsgierig naar de bioscoop. Het merendeel van deze mensen was geen regelmatige bioscoopganger, maar werd geprikkeld door alle commotie.³⁰ BLUE MOVIE bleek een enorm succes:

“Alleen al in het eerste jaar draaide *Blue Movie* 31 weken in Amsterdam, 43 in Rotterdam, 39 in Den Haag en 21 in Utrecht en verder in vrijwel alle middelgrote plaatsen en meer kleine dan kort daarvoor voor mogelijk werd gehouden”.³¹

In zesentwintig Duitse bioscopen ging in de zomer van 1971 een gecoupeerde versie van BLUE MOVIE in première, iets waar Verstappen zich erg over heeft opgewonden.³² In Nederland werden in totaal 2,3 miljoen kaartjes voor BLUE MOVIE verkocht, inclusief de honderdduizenden Belgen en Duitsers, die belangstellend de grens over kwamen om het fenomeen zonder coupures te aanschouwen.³³

Hoewel men op de hoogte was van de aanstootgevende inhoud, bezocht ze toch de bioscoop. Klaarblijkelijk was het in grote mate aanwezige seksuele beeldmateriaal geen reden om de film niet te zien. Kreten in kranten als “wordt *Blue Movie* de eerste echte Nederlandse pornofilm voor bioscoop-gebruik?” en “elke Nederlander zal kunnen zien in welke wereld wij leven”, benieuwden veel mensen.³⁴ De nieuwsgierigheid won van tante Betje.

2.2 Blue Movie - filmanalyse

Alle consternatie omtrent BLUE MOVIE leidde tot een prangende vraag: welke delen van BLUE MOVIE zorgden specifiek voor ophef en waren deze werkelijk zo expliciet en aanstootgevend als werd beweerd door de filmkeuring? Aan de hand van een analyse zal worden gekeken of en hoeveel schokkende fragmenten de film bevat. In het daaropvolgende hoofdstuk zal uit artikelen, krantenknipsels en recensies blijken of men deze delen ook inderdaad noemenswaardig vond. In bijlage 1 is een korte samenvatting van het narratief gevoegd.

³⁰ Schoots, 96.

³¹ Ibidem, 95.

³² In de gecoupeerde versie van BLUE MOVIE was onder meer de erectie van Hugo Metsers eruit geknipt.

³³ Anonymus, “Blue Movie gaat ver” In *Algemeen Dagblad* 7 mei (1971).

³⁴ Anonymus, “Vestdijk-porno zesde van Pim & Wim” In *Het Vrije Volk* 7 mei (1971).

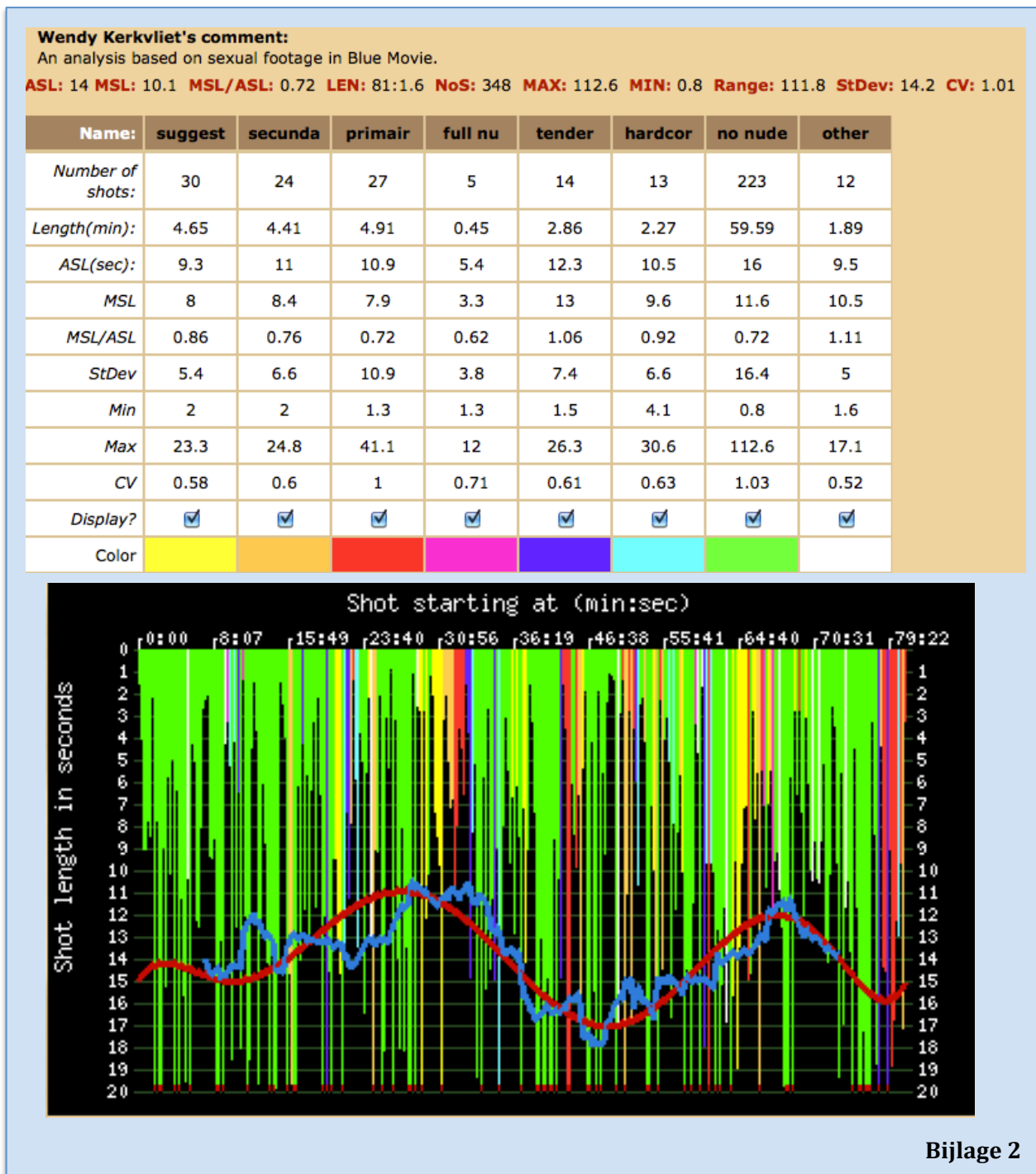
Aan de hand van het programma *Cinematics* is BLUE MOVIE geanalyseerd op naakt- en/of seksscènes. Omdat er geen eenduidige definitie van het woord ‘naakt’ bestaat, heb ik dit begrip opgesplitst in categorieën, welke in onderstaande tabel worden toegelicht.

Toelichting categorieën	
SOORT NAAKT	OMSCHRIJVING
Suggestief	Weinig verhullende kleding, silhouetten van naakte mensen, verleidingspogingen, welke al dan niet op seks uitlopen.
Secundair	Secundaire geslachtsdelen, zoals borsten en billen.
Primair	Primaire geslachtsdelen, de intieme delen.
Full nudity	Volledig naakt zonder handelingen.
Tender sex	Tedere seks, die meer doet denken aan ‘de liefde bedrijven’.
Hardcore sex	Een vorm van porno of harde seks.
No nude	Shots waar geen naakt in voorkomt.
Other	Afbeeldingen of video van naakt en/of seks.

Hoewel veel van deze categorieën elkaar overlappen, heb ik getracht per shot aan te geven wat het meest van toepassing leek. In bijlage 2 zijn de resultaten weergegeven in een grafiek en in een tabel.

Wat ten eerste opvalt is dat er veel shots zijn waar geen naakt in voorkomt. Van de 348 shots zijn er 223 zonder naakt, wat correleert met het feit dat 56 van de 88 minuten film geen naakt bevat. In de grafiek is te zien hoe deze niet-naakte shots zich verhouden tot de rest van de shots. In het begin wordt het verhaal langzaam op gang gebracht met establishing-shots en de introductie van Michael. Het eerste shot waar een vorm van naakt in voorkomt is een verleidingspoging, waarbij Michael de borsten van Marianne, zijn buurvrouw, ‘onbedoeld’ aanraakt over haar trui heen. Hier wordt verder niet op doorgedaan, hoewel het duidelijk is dat er een aantrekkingskracht bestaat tussen de twee. Vervolgens, na ongeveer tien minuten begluurt hij zijn andere buurvrouw Elly terwijl ze seks heeft met haar man in de categorie ‘harde seks’. Echter, het speelt zich op een afstandje af, waardoor je geen duidelijke details ziet en omdat de hoofdpersoon zelf er nog niet fysiek bij betrokken is, lijkt het een relatief onschuldige seksscène. Na ongeveer zestien minuten zien we voor het eerst een paar shots waarin ‘secundair naakt’ de overhand heeft, waarna snel wordt teruggeschakeld naar shots zonder naakt. Al met al komt BLUE MOVIE langzaam op gang en kent het een duidelijke

introdactie: de hoeveelheid naakt en de manier waarop het in beeld wordt gebracht, wordt geleidelijk opgebouwd.

Al met al komt BLUE MOVIE langzaam op gang en kent het een duidelijke introductie: de hoeveelheid naakt en de manier waarop het in beeld wordt gebracht, wordt geleidelijk opgebouwd. Wanneer het verhaal vordert komen de seksscènes steeds meer in clusters voor. Na ongeveer 23 minuten is het eerste primaire geslachtsdeel in beeld: Elly en haar man hebben wederom seks terwijl Michael stiekem toekijkt. In deze scène zien we onder meer de

intieme delen van Elly. De eerste erectie in de Nederlandse film is te zien na ongeveer 30 minuten film, wanneer Michael seks heeft met Elly. Er wordt veel aandacht aan deze scène besteed, omdat het de eerste seksscène van Michael zelf is. Het brede cluster in de grafiek waarin veel shots achter elkaar geel, oranje en rood te zien is, geeft dit deel van de film weer. Hierna volgen wat vluchtigere, seksuele escapades met andere vrouwen uit zijn flat. Af en toe wordt de daad zelf nog getoond, maar vaker blijft het bij het suggestieve geflirt, de secundaire lichaamsdelen ontbloot en vervolgens ligt het koppel na de daad in elkaars armen op bed.

Na ongeveer 62 minuten film, begint het seksfeest dat Michael met Elly en Marianne organiseert. Vooral in het begin is er veel suggestief geflirt, bijvoorbeeld wanneer twee vrouwen en een man samen een kamertje in gaan, maar de kijker hier verder niets van te zien krijgt. Ook de categorie ‘other’ komt hierbij een aantal keer aan bod, wanneer in een andere kamer naar een pornofilm gekeken wordt. Zodra het feest in volle gang is en het seksuele entertainment begint, gaan er steeds meer mensen uit de kleren. Abrupt komt het feest, en daarbij ook alle naaktscènes tot een einde, wanneer een genodigde van het balkon springt. Dit resulteert in zeven minuten ‘no nude’ shots, waarin Michael tot zichzelf komt en beseft dat hij zo niet kan leven. Na deze periode van bezinning gaat Michael achter zijn ware liefde aan: Julia. De laatste drie minuten van de film staan in het teken van de – beoogde – geslachtsgemeenschap tussen Michael en Julia en hiermee komt de film tot haar einde.

Uit de resultaten van bovenstaande filmanalyse blijkt dat het aantal naakt/seksscènes in BLUE MOVIE erg meevalt. Slechts 32 van de 88 minuten-durende film bevatten naaktfragmenten. Vermoedelijk is de kwantiteit in dit geval van onderschikt belang aan de kwaliteit en inhoud van de desbetreffende scènes. Er bestaan langdurige stukken film zonder een spoor van seks, op de dialogen na. Die staan vrijwel allemaal in het teken van seks en bereiden als het ware de aanloop naar de volgende seksscène voor. Het is dus tevens mogelijk dat men aanstoot nam aan het feit dat de hele film over seks gaat en dat elke vrouw die Michael tegenkomt met hem naar bed wil. Dit staat nog los van de scènes zelf, maar betreft het seksisme van de film in het algemeen. In het receptieonderzoek dat volgt, zal uit krantenartikelen en recensies blijken wat de recensenten van de film dachten en of er werkelijk aanstoot werd genomen aan dit seksisme.

3. Reacties op Blue Movie

Eerder haalde ik een citaat uit het boek van Hans Schoots aan, namelijk: “de Nederlander was inmiddels aanzienlijk ruimdenkender geworden, maar bleef de middenweg bewandelen”, waarmee hij bedoelde dat de seksuele omslag in de samenleving geleidelijk zou moeten gaan en niet in de vorm van een revolutie.³⁵ Tevens stelde hij dat BLUE MOVIE op deze gedachte goed aansloot, omdat men in deze film “kennis kon nemen van een hele catalogus aan relationele mogelijkheden”. Dit is echter het enige dat Schoots opmerkt over de receptie van BLUE MOVIE. Wat het publiek nu echt vond van de film, komt in zijn uiteenzetting niet aan de orde. Sloot BLUE MOVIE werkelijk aan op het gedachtegoed zoals Schoots dit beschrijft? De reacties op de film zijn die van de recensenten en andere auteurs en worden hieronder opgedeeld in drie hoofdthema’s: de filmkeuring, het verhaal en de moraal.

3.1 De filmkeuring

De filmkeuring heeft zich flink wat op de hals gehaald toen ze in de zomer van 1971 besloot BLUE MOVIE toch goed te keuren. Diverse redenen voor toelating werden voor de herkeuring nog in strijd met de waarden van de filmkeuring geacht en dit zorgde voor scheve gezichten. Nu de keuring BLUE MOVIE had goedgekeurd, zouden er zonder twijfel meer van zulke films volgen. Bij de bekendmaking van het oordeel werd vermeld dat ze niet van plan was “voortaan maar alle films, met dergelijke schokkende beelden” toe te laten.³⁶ Veel mensen waren echter reeds de mening toegedaan dat de filmkeuring haar eigen graf had gegraven. “[...] de filmkeuringscommissie is erin getrapt”, werd er spottend geschreven.³⁷ In een artikel dat twaalf jaar na dato werd gepubliceerd in de *Playboy* verklaart Verstappen trots hoe hij de filmkeuring er als het ware in had geluisd:

“[...] ik dacht: Hé, als je een verhaal hebt wat zo en zo in elkaar steekt, waarbij een jongen halverwege een erectie krijgt en op het eind niet, dan moeten ze dat doorlaten. Want als ze knippen, dan knippen ze de moraal eruit. [...] Bij deze film komen ze voor het blok te staan”.³⁸

³⁵ Schoots, 98.

³⁶ “Filmkeuring begrijpt niets van ‘Blue Movie’”.

³⁷ Anonymus, “Filmkeuring toch door de knieën voor ‘Blue Movie’” *Leeuwarder Courant* 12 november (1971).

³⁸ Jan Heemskerk en Guus Luijters, 90.

Niet alleen Verstappen was het ouderwetse gedachtegoed van de filmkeuring zat. In zijn artikel in *De Nieuwe Linie* omschreef de eerder genoemde Ouwendijk de filmkeuring als ‘oubollig’ en ‘belachelijk’.³⁹ Ook andere kranten lijken meer de spot te drijven met de afbrokkeling van de filmkeuring, dan dat ze de inhoud van BLUE MOVIE als schokkend ervoeren. De auteur van het artikel “De totale ondergang van de filmkeuring” beschouwde de filmkeuring als een lachertje: “het was altijd al een ridicuul instituut, nu heeft het zichzelf echt onmogelijk gemaakt”.⁴⁰

Veel negatieve associaties met de filmkeuring komen voort uit de artikelen van de begin jaren ’70. Er werd gesteld dat het bij “[BLUE MOVIE] meer gaat om de normverschuiving van de filmkeuring en de betekenis van de keuring zelf”; de film louter als film gezien, stelt weinig voor.⁴¹ Hierbij wordt automatisch de vraag opgeroepen of BLUE MOVIE ook 2,3 miljoen bezoekers zou hebben getrokken wanneer er niet zo’n ophef rondom de filmkeuring was geweest. Een citaat dat hierop aansluit komt uit de tekst “Seks en humor in eerste film met erectie”: “Blue Movie, de nieuwe film van Wim Verstappen, had al lang voor zijn première geschiedenis gemaakt”.⁴²

3.2 Het verhaal

De verwachtingen van BLUE MOVIE waren zo hoog gespannen, dat de film voor veel mensen uiteindelijk een tegenvaller was. In een artikel in *De Volkskrant* merkte auteur Bob J. Bertina op dat “[...] mensen in de mening verkeren dat ze zo ongeveer een meesterwerk zullen aanschouwen”.⁴³ Dit bleek het echter niet te zijn. De seksscènes maakten weliswaar hun beloftes waar en Bertina schreef dat men blij verrast was dat ALLES te zien was (niet zoals in *WAT ZIEN IK!?* (1971)⁴⁴), maar het verhaal zelf werd bekritiseerd en in het algemeen omschreven als ‘niet geweldig’.⁴⁵ De kranten waren vriendelijk, maar niet enthousiast over de film. *Het Parool* schreef: “Er wordt veel en lekker in gevreeën, waarbij die camera zich niets laat ontgaan en pittig alweer een paar taboes opruimt”.⁴⁶ Hieruit blijkt opnieuw dat men wel kon omgaan met het aanstootgevende beeldmateriaal; ze schrok er minder van dan de filmkeuring had verwacht. Tenslotte was ze door de media-aandacht die BLUE MOVIE had

³⁹ Ouwendijk.

⁴⁰ Anonymus, “De totale ondergang van de filmkeuring” In *Vrij Nederland* 2 oktober (1971).

⁴¹ Ibidem.

⁴² Anonymus, “Seks en humor in eerste film met erectie” In *Kunst* 25 september (1971).

⁴³ B.J. Bertina, “Minder gelukkige terugkeer naar land van de sex” In *De Volkskrant* 1 oktober (1971).

⁴⁴ *Wat zien ik!?* Reg. Paul Verhoeven, Scen. Albert Mol en Gerard Soeteman, Act. Ronny Bierman, Sylvia de Leur en Piet Römer, Prod. Rob Houwer, 1971.

⁴⁵ Anonymus, “Blue Movie laat zien wat Wat zien ik niet laat zien” In *Het Vrije Volk* 1 oktober (1971).

⁴⁶ C.B. Doolaard, “De vrije sex tussen schuld en apekool” In *Het Parool* 1 oktober (1971).

gekregen, voorbereid geweest op wat ze te zien kreeg en daarnaast ging ze als het ware met de tijd mee. De auteur van *Elseviers Weekblad* merkte op dat de tijd snel veranderde en dat het schandaalaspect was verdwenen.⁴⁷ Hij stelde dat men in feite in het achterhoofd hield dat er al eerder films waren gemaakt die opzien baarden, maar waar een halfjaar later met geen woord meer over gerept werd. BLUE MOVIE zou ook zo'n film zijn.⁴⁸

Ab van Ieperen, eerder genoemd als auteur van *Filmers '65*, had geen goed woord over voor BLUE MOVIE. In het *Utrechtsch Nieuwsblad* van 1971 gaf hij uiting aan zijn ongenoegen over het verhaal en de slecht gestoffeerde personages. Ter aanvulling van zijn kritiek op de seksscènes schreef hij: “voor steeds meer mensen is sex een even vanzelfsprekende activiteit als eten en drinken en Verstappens film is dan ook ongeveer even interessant als een documentaire over eetgewoontes in Urk”.⁴⁹ Daarnaast noemde Van Ieperen de bedscènes in BLUE MOVIE “onnodig, behalve wanneer ze een daadwerkelijke functie hebben in het verhaal en ze de intrige of de ontwikkeling van het personage een wending geeft”.⁵⁰ Voor hem was de functionaliteit van een naaktscène van degelijk belang bij de totstandkoming van zijn oordeel. Inhoudelijk vond hij deze scènes geen probleem, hij vond ze louter overbodig.

Over het algemeen leken de recensenten zich dus niet op te winden over het naakt en de seks in de film, maar een aantal scènes of gebeurtenissen werd wel besproken. In vrijwel elk artikel wordt aandacht besteed aan de erectie van Hugo Metsers, vermoedelijk omdat het de eerste in de Nederlandse film was en omdat hier vooraf de meeste ophef over bestond. Een ander fenomeen dat regelmatig naar voren komt in de reacties, is het feit dat beide buurvrouwen van Michael zonder enige moeite overspel plegen en dat alle vrouwen die hij tegenkomt de arme, voorwaardelijk vrije Michael graag op weg willen helpen in deze nieuwe, seksuele wereld. Auteurs van *Het Parool*, *Trouw* en het *AD* ergerden zich aan de gewillige vrouwen en aan “de jongen die bijna verdrinkt in zijn eigen libido”.⁵¹ Andere scènes of fragmenten die door sommigen werden aangehaald zijn de seksshows en seksfeesten, “de burgermensen die zelfs in orgiale staat netjes blijven”⁵², “een blote Carry Tefsen”⁵³ en de

⁴⁷ Anonymus, “Hoe Blue Movie de censuur haalde” In *Elseviers weekblad* 25 september (1971).

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Ab van Ieperen, “‘Blue Movie’ is geen vieze film, maar wel een vies vervelende” In *Utrechtsch Nieuwsblad* 27 september (1971).

⁵⁰ Ibidem. Als voorbeelden noemt hij hierbij ontmaagding, impotentie of ejaculatie, maar dit is eigenlijk vreemd: zoals Wim Verstappen in het interview met de *Playboy* aangeeft: vrijwel alle seksscènes staan in teken van de ontwikkeling van Michael; hij heeft met veel vrouwen – succesvol – seks, behalve met Julia. Als je niet eerst ziet dat het bij iedere andere vrouw wel goed gaat, zal je ook niets aan die laatste scène merken wanneer het niet lukt. De seks staat in teken van het ontwikkelen van het hoofdpersonage en is in feite nooit overbodig.

⁵¹ Ben Hulsing, “Nieuwste Nederlandse films op het lage niveau van de sex-toer” In *Trouw* 1 oktober (1971).

⁵² Van Ieperen, “Blue Movie’ is geen vieze film, maar wel een vies vervelende”.

⁵³ Ouwendijk.

impotente jongen die zich van het balkon stort.⁵⁴ Dit laatste fragment komt voor veel mensen zo onverwacht, dat de dramatiek van de scène verloren gaat.⁵⁵ Dit lijken echter meer aanmerkingen te zijn op het verhaal, dan op de seks of het naakt zelf.

Een enkeling scheen echter nog altijd van het idee van seks in een film te walgen en verwees ernaar met woorden als ‘dat ene’ of ‘het’. Zo ook Ben Hulsing, auteur van het artikel “Nieuwste Nederlandse films op het lage niveau van de sex-toer” dat in *Trouw* verscheen in oktober 1971. Uit zijn schrijfstijl en woordkeuzes blijkt dat hij de richting waarin film geslagen is, stuitend vond. “[...] het, gelukkig nog extreme, verschijnsel is er”, schreef Hulsing, waaruit blijkt dat hij het liefst wilde dat het fenomeen ‘extreem’ zou blijven.⁵⁶ Het enige waar hij zich in kon vinden was, hoewel “pornografie onder meer het onderwerp was”, het niet het doel van de film betrof.⁵⁷

3.3 De moraal

BLUE MOVIE wordt meer dan eens in verband gebracht met het boek *De toekomst der religie* van Simon Vestdijk uit 1942. Verstappen kaartte dit boek niet alleen aan in zijn verdediging tegen de filmkeuring, maar verwijst er in diverse interviews naar als de inspiratie van het verhaal van BLUE MOVIE.⁵⁸ Bijna terloops voorspelde Vestdijk al in 1942 dat er ooit seksuele vrijheid zou komen en dat deze vrijheid zowel seksuele problemen als oplossingen met zich mee zou brengen.⁵⁹ De moraal die hieruit voortkomt wordt in veel artikelen gelinkt aan BLUE MOVIE. Hoewel Verstappen in het *NRC Handelsblad* van augustus 1971 ontkent dat BLUE MOVIE een overdadige moraal heeft, lijkt het publiek de film er niet los van te kunnen zien.⁶⁰ Michael betreedt na een vijfjarig isolement een nieuw Nederland waar de metafysische religie heeft plaats gemaakt voor een sociale religie. Deze seksuele vrijheid leidt niet alleen tot genot en Michael ondervindt tijdens de film langzamerhand ook de problemen van een dergelijke vrijheid. In het artikel “Seks en humor in eerste film met erectie” filterde de auteur de boodschap ‘overdaad schaadt’ uit het verhaal, wanneer Michael bij zijn ware liefde impotent blijkt te zijn.⁶¹ In zijn artikel “Sexmoraliteit in Amsterdamse Bijlmer” dat in oktober 1971 in *Het Binnenhof* verscheen, beschouwde auteur Bert Jansma Michaels impotentie als straf voor

⁵⁴ “De totale ondergang van de filmkeuring”.

⁵⁵ Ibidem.

⁵⁶ Hulsing.

⁵⁷ Ibidem.

⁵⁸ Wim Verstappen, “Blue Movie, onwettig kind van Vestdijk” In *De Volkskrant* 19 april (1985).

⁵⁹ “Hoe Blue Movie de censuur haalde”.

⁶⁰ I. Sitniakowsky, “Blue Movie en de dubbelmoralisten” In *NRC Handelsblad* 7 augustus (1971).

⁶¹ “Seks en humor in eerste film met erectie”.

zijn seksuele losbandigheid en ook andere kranten leken die mening te delen.⁶² Ook tante Betje lijkt een rol te spelen in BLUE MOVIE, namelijk in de gedaante van Eddie, de reclasseringsambtenaar. Hij komt Michael regelmatig controleren en vertellen dat hij zich moet gedragen en zich niet laten verleiden door alles wat de nieuwe maatschappij te bieden heeft.⁶³

Hoewel BLUE MOVIE ‘pornografische film’ betekent, leken maar weinig recensenten de film als zodanig te beschouwen. Ze vonden de film eerder commercieel en moraliserend dan pornografisch. Ch. Boost, auteur van het artikel “Waarom mag *Blue Movie* geen pornografie zijn?”, plaatste het pornografische aspect tegenover de moraliserende werking van de film. Vooral de laatste dertig minuten zijn volgens Boost moraliserend. Hierin moet “de erotomaan zo nodig gestraft worden voor zijn uitspattingen en [wordt] eerst met de zelfmoord van een homoseksuele vriend en vervolgens met zijn eigen impotentie geconfronteerd”.⁶⁴ Zonder dit laatste halfuur, zou BLUE MOVIE wel een pornofilm zijn. Boost ergerde zich aan het feit dat Verstappen die moraal er per se in leek te willen verwerken en bleef ontkennen dat hij een pornofilm aan het maken was. Hierdoor ligt de moraal er volgens Boost te dik bovenop en prikt iedereen die de film kijkt er direct doorheen.⁶⁵

3.4 Contextualisering BLUE MOVIE

Hoewel BLUE MOVIE voor veel problemen zorgde bij de filmkeuring, leken de recensenten niet erg onder de indruk. Een aantal scènes werd besproken, maar niet alle scènes waar naakt in voor kwam leek te choqueren. Zo werd er minimale aandacht besteed aan de seksshows, terwijl hier twee vrouwen naakt met hun benen gespreid gaan en hun intieme delen te zien zijn. Een blote Carry Tefsen wordt genoemd, maar eerder als mededeling, niet zijnde provocerend. Aan de andere naakte vrouwen in de film werd nauwelijks aandacht besteed. Over het algemeen onthield men louter de erectie van Hugo Metsers, hoewel deze slechts in één scène te zien was. Hieruit blijkt dat mannelijk naakt een groter taboe was dan vrouwelijk naakt. Wim Verstappen is flink uitgevallen tegen de keuring omdat ze de erectie uit de film wilde knippen. Hij vond dit “discriminatie en emancipatie van de (blote) vrouw”.⁶⁶ In een artikel in *De Telegraaf* werd de uitslag van een enquête gepresenteerd, waaraan mensen

⁶² Bert Jansma, “Sexmoraliteit in Amsterdamse Bijlmer” In *Het Binnenhof* 1 oktober (1971). Andere artikelen waarin Michaels impotentie als straf wordt gezien: “Seks en humor in eerste film met erectie”, D. Ouwendijk, “Eerder parodie op seks dan een soort van animeerfilm” In *De Gelderlander* 1 oktober (1971) en Ch. Boost, “Waarom mag Blue Movie geen pornografie zijn?” In *De Groene Amsterdammer* 9 oktober (1971).

⁶³ Ouwendijk, “Wim Verstappens (kwetsbare) ‘Blue Movie’ en onze rijks-tante-Betje”.

⁶⁴ Ch. Boost, “Waarom mag Blue Movie geen pornografie zijn?” Notitie: de vriend was niet homoseksueel, maar impotent.

⁶⁵ Ibidem.

⁶⁶ Anonymus, “Blote mevrouwen mag wel, blote meneren niet” In *De Telegraaf* 8 mei (1971).

deelnamen die BLUE MOVIE in voorpremière hadden gezien. 93 procent was het eens met Verstappen en zijn argument vóór het mannelijk naakt in de film. Slechts 7 procent moest hier nog aan wennen.⁶⁷

Bovenstaande bevindingen zijn gericht op de manier waarop de recensenten van Nederlandse kranten in 1971 reageerden op BLUE MOVIE. Het merendeel van de besproken auteurs leek de ophef omtrent de film onnodig te vinden, maar een enkeling had meer overredingskracht nodig om dezelfde waardering op te brengen. Zoals de conclusie van de *Margrietenquête* uit 1969 luidde, bestond er indertijd nog veel onduidelijkheid over seks en naakt. Schoots schreef hoe men belangstelling had voor deze nieuwe onderwerpen, maar dat dit niet in de vorm van een revolutie op hen af moest komen: ze wilden geleidelijk kennis maken met seks.

Vervolgens kaartte hij aan dat BLUE MOVIE de ideale film was om “nieuwsgierig en lichtelijk opgewonden kennis te nemen van een hele catalogus aan relationele mogelijkheden”.⁶⁸ BLUE MOVIE schuwt inderdaad geen enkel onderwerp (overspel, travestie, voyeurisme, seks in het openbaar, impotentie, homoseksualiteit, orgies, het bedrijven van de liefde), maar lijkt daardoor juist te correleren met hetgeen dat men onder ‘revolutie’ verstond.⁶⁹ Schoots stipt in zijn boek aan hoe de emancipatie een groot deel van haar aanhang verloor toen zij een te grote sprong maakte naar vrije seks, partnerruil en sadomasochisme. Dit is echter iets dat BLUE MOVIE ook doet: het verbeelden van een seksuele revolutie in plaats van een gestage verandering in het seksueel denken. Voor de mensen die volgens Schoots de middenweg bleven bewandelen, lijkt BLUE MOVIE niet goed aan te sluiten.

De komst van de nieuwe, sociale religie en daaruit voortkomend BLUE MOVIE, kon ook grote twijfel met zich mee brengen. Er bestond een tegenstrijdigheid in het menselijk gedachtegoed van de eind jaren '60, begin jaren '70 betreffende naakt en seks. Enerzijds hield men zich vast aan haar oude idealen, waarbij naakt en seks in de film als een taboe werd beschouwd en hier niet over werd gepraat. Anderzijds was men er nieuwsgierig naar en ging ze mee met haar tijd. Ze bevond zich tussen twee werelden en een film die zodanig is strijd is met haar oude idealen kan als schok komen en wellicht als verdrietig ervaren worden. *De Nieuwe Amsterdammer* schrijft in november 1971 dat er “zelfs mensen huilend uit het theater komen, ouderen, omdat die hun halve leven aan dingen hebben vastgehouden die de laatste tijd steeds meer op de helling zijn komen te staan”.⁷⁰ Volgens het N.I.S.S.O. rapport uit 1970

⁶⁷ Ibidem. Uiteraard gaat dit slechts op voor een geselecteerd deel van het publiek.

⁶⁸ Schoots, 98.

⁶⁹ Ibidem.

⁷⁰ Joop Bromet, “Spreek vrijmoedig over sex, maar misbruik het nooit” In *De Nieuwe Amsterdammer* 1 november (1971).

hielden ouderen zich meer vast aan de traditionele denkwijze dan jongeren. Dit zou erop kunnen duiden dat degenen die bezwaar tegen BLUE MOVIE maakten vooral van de oudere garde afkomstig waren, al kan dit niet als zodanig bewezen worden in dit onderzoek.

4. Conclusie

Vooral de strijd met de filmkeuring zette BLUE MOVIE op de kaart als baanbrekend in de Nederlandse filmgeschiedenis. De film had voor zijn première al dusdanig veel aandacht gekregen in de media dat mensen vanaf eind september 1971 in de rij stonden voor de bioscopen. Het was echter met name het schandaal dat mensen aantrok, want van het verhaal moest BLUE MOVIE het niet hebben. De recensenten waren blij verrast met de seksscènes waarvan het publiek niets werd onthouden, maar struikelden daarentegen over de onmiskenbare moraal.

Voor dit receptieonderzoek gold de hoofdvraag: “*wat waren de reacties op BLUE MOVIE (1971) en welke specifieke delen van de film zorgden voor ophef?*” Hoewel de meningen verdeeld waren over de omstreden film, werd er in het algemeen positief gereageerd op de doorbreking van het naakt-taboe. Het specifieke deel van de film dat voor ophef zorgde, was met name de erectie van Hugo Metsers, de eerste erectie in de Nederlandse film. Opvallend genoeg maakte de filmkeuring hier meer ophef over dan de kijkers zelf; de recensenten en andere mensen die de film bezochten, waren op de hoogte van het pornografisch-getinte beeldmateriaal en waren derhalve voorbereid op de desbetreffende scènes. Het meest kritisch waren de kranten over de onontkoombare moraal.

Recapitulerend, uit het magere verhaal van BLUE MOVIE werd slechts één naaktscène meerdere keren aangehaald. De film is op een voetstuk geplaatst door de filmkeuring en de media. Als BLUE MOVIE niet zo veel media-aandacht voor haar première had gekregen, zou de film niet zo populair geweest zijn; de ophef die tante Betje had veroorzaakt was bepalend voor het succes van BLUE MOVIE.

5. Bijlage

Samenvatting Blue Movie

Vijf jaar heeft Michael (Hugo Metsers) in de gevangenis gezeten wegens omgang met een minderjarig meisje. Nu hij weer op vrije voeten is, is Nederland veranderd. Haar ‘tante-Betje’-mentaliteit, waar in krantenartikelen vaak naar wordt gerefereerd, wankelt op haar voegen. Mensen praten nu makkelijker over seks; het taboe heeft plaats gemaakt voor fascinering en interesse en de metafysische religie is aan de kant gezet door een vrije, sociale religie. Met zijn reclasseringsambtenaar Eddie (Helmert Woudenberg) brengt Michael een bezoek aan zijn nieuwe woning, een flat in de Bijlmermeer. Hij merkt de verandering van het gedachtegoed direct op, wanneer hij vrouwen in het gebouw uitdagend naar hem ziet kijken. Eddie waarschuwt hem voor de verleidingen en wijst hem nogmaals op zijn voorwaardelijke vrijkoming.

Zodra Eddie weg is, duikt Michael echter meteen in de verrukkingen van het vrouwelijk schoon. Elke vrouw in de flat maakt hij eigen, zelfs wanneer dit voor haar tot overspel leidt. Slechts één vrouw houdt zich hier ver buiten en laat dit nu net degene zijn waar Michael zijn oog op heeft laten vallen. Seks helpt hem zijn leven weer op de rails te krijgen. Hij begint zelfs een eigen seks-impresariaat. Hij organiseert seksfeesten waar films worden gekeken waarin de kijker niets wordt onthouden, waar travestie de gewoonste zaak van de wereld is en waar erotisch komische voordrachten de feestgangers vermaken. Tijdens één van deze feesten pleegt er iemand zelfmoord door van het balkon te springen. Dit schudt de seksverslaafde Michael wakker uit zijn bizarre leefstijl en probeert hij zijn leven op een andere manier betekenis te geven. De vrouw waarop hij verliefd was, krijgt nu ook gevoelens voor hem en ze besluiten te doen waar Michael inmiddels expert in is. Echter, juist bij haar blijkt hij impotent, maar dat weerhoudt haar er niet van om van hem te houden.

6. Literatuurlijst

Artikelen

- Anonymus. “Blote mevrouwen mag wel, blote meneren niet” In *De Telegraaf* 8 mei (1971).
- Anonymus. “Blue Movie gaat ver” In *Algemeen Dagblad* 7 mei (1971).
- Anonymus. “Blue Movie laat zien wat Wat zien ik niet laat zien” In *Het Vrije Volk* 1 oktober (1971).
- Anonymus. “De totale ondergang van de filmkeuring” In *Vrij Nederland* 2 oktober (1971).
- Anonymus. “Filmkeuring begrijpt niets van ‘Blue Movie’” *De Volkskrant* 6 augustus (1971).
- Anonymus. “Filmkeuring toch door de knieën voor ‘Blue Movie’” *Leeuwarder Courant* 12 november (1971).
- Anonymus. “Geweld in films: aantrekkingskracht en effecten” *Radboud Universiteit Nijmegen* <http://www.ru.nl/@745564/pagina/>.
- Anonymus. “Hoe Blue Movie de censuur haalde” In *Elseviers weekblad* 25 september (1971).
- Anonymus. “Margriets grote seksenquête” *Sanoma Media* 30-07-2009 http://www.sanoma-adverteren.nl/nl-web-Actueel-Artikel.php?news_id=367.
- Anonymus. “Seks en humor in eerste film met erectie” In *Kunst* 25 september (1971).
- Anonymus. “Vestdijk-porno zesde van Pim & Wim” In *Het Vrije Volk* 7 mei (1971).
- Bertina, B.J.. “Minder gelukkige terugkeer naar land van de sex” In *De Volkskrant* 1 oktober (1971).
- Boost, Ch. “Waarom mag Blue Movie geen pornografie zijn?” In *De Groene Amsterdammer* 9 oktober (1971).
- Bromet, Joop. “Spreek vrijmoedig over sex, maar misbruik het nooit” In *De Nieuwe Amsterdammer* 1 november (1971).
- Caspers, Paul. “Encyclopedie van de subversie” *8weekly* – 19 december 2005 <http://www.8weekly.nl/artikel/3353/amos-vogel-film-as-a-subversive-art-encyclopedie-van-de-subversie.html>.
- Dibbets, Karel. “Het taboe van de Nederlandse filmcultuur: Neutraal in een verzuild land” In *Tijdschrift voor Mediageschiedenis* 9-2 (2006), 54-55.
- Doolaard, C.B.. “De vrije sex tussen schuld en apekool” In *Het Parool* 1 oktober (1971).

Heemskerk, Jan en Guus Luijters. "Erotiek in de Nederlandse film deel 2" In *Playboy* nr.2 (1983), 89-97.

Hulsing, Ben. "Nieuwste Nederlandse films op het lage niveau van de sex-toer" In *Trouw* 1 oktober (1971).

Ieperen, Ab van. "'Blue Movie' is geen vieze film, maar wel een vies vervelende" In *Utrechtsch Nieuwsblad* 27 september (1971).

Jansma, Bert. "Sexmoraliteit in Amsterdamse Bijlmer" In *Het Binnenhof* 1 oktober (1971).

Ouwendijk, D. "Eerder parodie op seks dan een soort van animeerfilm" In *De Gelderlander* 1 oktober (1971).

Ouwendijk, D. "Wim Verstappens (kwetsbare) 'Blue Movie' en onze rijks-tante-Betje" In *De Nieuwe Linie* 29 juli (1971).

Sitniakowsky, I. "Blue Movie en de dubbelmoralisten" In *NRC Handelsblad* 7 augustus (1971).

Verstappen, Wim. "Blue Movie, onwettig kind van Vestdijk" In *De Volkskrant* 19 april (1985).

Boeken

Hofstede, Bart. *Nederlandse Cinema Wereldwijd*. Amsterdam: Boekmanstudies, 2000.

Ieperen, Ab van. *Filmers '65*. Utrecht: Uitgeverij Westers, 1983.

Lenders, H.J.H. *Een exploratief onderzoek naar de invloed van sexueel geladen beeldmateriaal op jongeren*. Zeist: N.I.S.S.O., 1970.

Reijnhoudt, Bram. *Scorpio Scrapbook – 1965-1975*. Groningen: Xeno, 1985.

Schoots, Hans. *Van Fanfare tot Spetters*. Amsterdam: Uitgeverij Bas Lubberhuizen, 2004.

Vogel, Amos. *Film as a subversive art*. 1974. Vertaald door W. Gaade B.V. Londen: Weidenfeld and Nicolson Ltd, 1974.

Film

Blue Movie. Reg. Wim Verstappen, Scen. Charles Gormly en Wim Verstappen, Act. Hugo Metsers, Carry Tefsen en Kees Brusse. Scorpio Films, 1971.

Wat zien ik!? Reg. Paul Verhoeven, Scen. Albert Mol en Gerard Soeteman, Act. Ronny Bierman, Sylvia de Leur en Piet Römer, Prod. Rob Houwer, 1971.